संस्कृतम्

(309)

शिक्षक-अंकितमूल्यांकनपत्रम्- I

(पाठाः प्रथमतः दशमपर्यन्तम्)

पूर्णांकाः 25

निर्देशाः

(i) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः। सर्वेषां प्रश्नानाम् अंकाः समानाः।

(ii) उत्तरपुस्तिकायां प्रथमपृष्ठे स्वनाम, अनुक्रमांकसंख्या, शिक्षणकेन्द्रस्य नाम, विषयस्य नाम इति सर्वं लेखनीयम्।

1. कयोश्चित् द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं प चाशत्शब्देषु (50) लिखत–

(क) 'जीवनसन्देशः' पाठानुसारं दान–मान–सन्तोष–सज्जन–शुद्धाहारेति प चजीवनमूल्यानि आध त्य अन्यसंस्कृतग्रन्थेभ्यः/पत्रिकाभ्यः दश सूक्तीः (प्रत्येकं द्वयम्) संकलयत।

(ख) संस्कृतसाहित्यात्/पत्रिकाभ्यः प च प्रहेलिकाः संकलय्य तासाम् अर्थसहितं वैशिष्ट्यमपि लिखत।

(ग) भवान् आरोग्याय तैलमर्दनातिरिक्तं किं किं करोषि? ब्राह्मे मुहूर्ते जागरणेन कःकः लाभः भवति इति स्वानुभवात् लिखत।

2. कयोश्चित् द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं प चाशत्शब्देषु (50) लिखत–

(क) 'वाचां मण्डनं सत्यम्' इति पाठे 'विनम्रः जनः' कस्मिन् कस्मिन् रूपे प्रशस्यः कथितः इति लिखित्वा जीवने मनुष्यैः किं किं सम्पाद्यमित्यपि विलिखत।

(ख) 'अतिलोभः न कर्तव्यः' इति कथां पठित्वा संस्कृतसाहित्यात् पठितां/स्वानुभूतां कामपि घटनां लिखत।

(ग) भारते सागरतटे स्थितानां तीर्थानां/स्मारकाणां वा स्थाननिर्देशसहितं परिचयं लिखत।

3. कमपि एकं प्रश्नं दशवाक्येषु उत्तरत–

(क) 'एतद् उपास्यम्' पाठे कानि प च महत्त्वपूर्णानि उपदेशात्मकवाक्यानि सन्ति? तेषां स्व जीवने उपयोगितां वर्णयत।

(ख) 'परार्थे आत्मोत्सर्गः' इति पाठात् 'क्त' प्रत्यययुक्तानि कानिचित् दशपदानि चित्वा तेषां स्ववाक्येषु प्रयोगं कुरुत।

4. कमपि एकं प्रश्नं दशवाक्येषु उत्तरत–

(क) 'काले फलति सौभाग्यम्' नाटकमाध त्य 'राज्ञः चारित्रिकं वैशिष्ट्यं' वर्णयत।

(ख) 'पतन्ति परपीडकाः' नाटके परपीडकः कः? तेन बालकृष्णं प्रति कीद शं परपीडनं कृतम्? तत्सर्वं वर्णयत।

5. **परियोजनाकार्यम्**

(क) कमपि नाटकद्वयमधिकृत्य तत्कथासारं सचित्रं वर्णयत।

अथवा

(ख) पाठ्यपुस्तकात् कानिचित् प चविंशति–अव्ययपदानि चित्वा अर्थसहितं क्रमेण तेषां वाक्येषु प्रयोगं कुरुत।

संस्कृतम्

(309)

शिक्षक-अंकितमूल्यांकनपत्रम्- II

(पाठाः एकादशतः विंशतिपर्यन्तम्)

पूर्णांकाः 25

निर्देशाः

(i) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः। सर्वेषां प्रश्नानाम् अंकाः समानाः।

(ii) उत्तरपुस्तिकायां प्रथमपृष्ठे स्वनाम, अनुक्रमांकसंख्या, शिक्षणकेन्द्रस्य नाम, विषयस्य नाम इति सर्वं लेखनीयम्।

1. कयोश्चित् द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं प चाशत्शब्देषु (50) लिखत–

(क) भारते कति ऋतवः भवन्ति? वर्षर्तुः भारतीयमासानुसारेण कयोः मासयोः भवति? वर्षर्तौ प्रकृतौ किम्–किम् परिवर्तनं भवति? स्वानुभवात् लिखत।

(ख) 'अम तस्य पन्थाः' इति पाठस्य मन्त्रेषु निहितजीवनमूल्येषु प चमूल्यानि चित्वा भवान् जीवने तेषां कथम् अनुपालनं करिष्यति?

(ग) भारतस्य मानचित्रे हिमालयस्य प चशिखराणि दर्शयित्वा नामांकनं कुरुत।

2. कयोश्चित् द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं प चाशत्शब्देषु (50) लिखत–

(क) 'मानो हि महतां धनम्' इति पाठस्य कथावस्तु आधारीकृत्य अभिनयार्थं संवादं रचयत।

(ख) 'कल्पनाकीर्तिः विजयते' इति पाठमधिकृत्य कल्पनायाः प च चारित्रिकवैशिष्ट्यानि लिखत। भवान् तस्याः कान् गुणान् स्वीकृत्य भारतस्य विकासे योगदानं करिष्यति?

(ग) अद्यत्वे समग्रविभवे प्राकृतिकप्रकोपानां (यथा सूनामी, अनाव ष्टिः...) व द्धिः स जाता। एतेषां मूलकारणमेव पर्यावरणप्रदूषणं मन्यते। एतस्य निवारणार्थं प च प्रभावकारिणः उपायान् लिखत।

3. कमप्येकं प्रश्नं दशवाक्येषु उत्तरत–

(क) क्रोधः केन प्रकारेण समाजस्यकृते अनिष्टकारकः भवति? स्वानुभवात् कमपि एकं प्रसंग वर्णयत।

(ख) भवतां पाठ्यक्रमात् कमपि एकं वैकल्पिक–पाठ्यक्रममधिकृत्य एकम् अनुच्छेदं लिखत।

4. कमप्येकं प्रश्नं दशवाक्येषु उत्तरत–

(क) भवतां मित्रं संस्कृतं प्रति विरक्तिभावं प्रदर्शयति। संस्कृतस्य वैशिष्ट्यमधिकृत्य रुच्युत्पादनार्थम् एकं संवादं रचयत।

(ख) क्रोधस्य मूलकारणं किं भवति? क्रोधोपशमनार्थं किं किं करणीयम् इति लिखत?

5. **परियोजनाकार्यम्**

(क) 'अनन्तज्ञानसागरः' एव च 'ज्ञानविज्ञानपरम्परा' इति पाठयोः अध्ययनं कृत्वा विभिन्न–संस्कृतशास्त्राणां सूचीनिर्माणं कुरुत।

अथवा

(ख) एकादशपाठतः विंशतिः पाठपर्यन्तम् 'तुमुन्' प्रत्यययुक्तपदानां चयनं कृत्वा दशपदानां स्ववाक्येषु प्रयोगं कुरुत।

संस्कृतम्

(309)

शिक्षक-अंकितमूल्यांकनपत्रम्- III

(पाठाः- एकविशंतितः प चविंशतिपर्यन्तम्)

(वैकलिपकपाठ्यक्रमः- षड्विंशतितः त्रिंशत्पर्यन्तम्)

पूर्णांकाः 25

निर्देशाः

(i) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः। सर्वेषां प्रश्नानाम् अंकाः समानाः।

(ii) उत्तरपुस्तिकायां प्रथमपृष्ठे स्वनाम, अनुक्रमांकसंख्या, शिक्षणकेन्द्रस्य नाम, विषयस्य नाम इति सर्वं लेखनीयम्।

1. कयोश्चित् द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं प चाशत्शब्देषु (50) लिखत–

(क) एकस्मिन् शल्यचिकित्सके के के गुणाः अपेक्षिताः? यदि चिकित्सकः रुग्णं प्रति कर्कशव्यवहारं प्रदर्शयति तेन का हानिः भवति इति स्वानुभवात् वर्णयत।

(ख) 'कष्टं न्यासस्य रक्षणम्' इति पाठात् प च एताद शानि कथनानि चिनुत यैः चारुदत्तस्य चारित्रिकं वैशिष्ट्यं सिध्यति। कथनैः सह तैः अभिव्यक्तं चारित्रिकं गुणमपि लिखत।

(ग) 'हृदयपरिवर्तनम्' इति पाठात् मैत्रबलस्य राज्ञः तुलनां वर्तमानकालिकराजनेत भिः सह कृत्वा प चप्रमुखभेदान् दर्शयति।

2. कस्यचिदेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं प चाशत्शब्देषु (50) लिखत–

(क) भवान् स्वप चमित्राणि प्रति नववर्षशुभकामनासन्देशं प्रेषयितुमिच्छति। तान् सन्देशान् लिखित्वा पत्रवेष्टनेषु संस्कृतेन तेषां पत्रसंकेतान् लिखतु।

(ख) 'दीपावलिपर्व' अधिकृत्य भवान् एकाम् परियोजनां स्वीकरोति। प च प्रमुखशीर्षकाणि लिखत येषाम् अन्तर्गते भवान् सामग्रीचयनं करिष्यति।

(ग) संस्कृतवाङ्मयात् 'वसुधैव कुटुम्बकम्' इति भावनां प्रदर्शयन् प च सन्दर्भान् उद्धरतु।

वैकल्पिकपाठ्यक्रमः (विकल्पः क)

संस्कृतं संस्कृतिश्च

(पाठाः षड्विंशतितः एकोनविंशतिपर्यन्तम्)

3. कस्यचिदेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं दशवाक्येषु लिखत–

(क) वर्तमानकाले अतिप्रसिद्धसंस्कृतकविद्वयस्य नाम्नी लिखित्वा तयोः काव्यानां प्रमुखं वर्ण्यविषयं लिखत।

(ख) पर्यावरणप्रदूषणस्य निवारणार्थं संस्कृतवाङ्मये वर्णितान् प च सन्दर्भान् लिखत।

4. कस्यचिदेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं दशवाक्येषु लिखत–

(क) एताद शाः बहवः शब्दाः सन्ति येषाम् अद्यत्वे भिन्ने अर्थे प्रयोगः भवति। ताद शान् दश शब्दान् लिखित्वा अर्थपरिवर्तनं तस्य कारण च स्पष्टीकुरुत।

(ख) विभिन्नेषु धर्मेषु विद्यमानान् समानान् दश सिद्धान्तान् वर्णयत।

वैकल्पिकपाठ्यक्रमः (विकल्पः ख)

प्रयोजनमूलकसंस्कृतम्

(पाठाः षड्विंशतितः त्रिंशत्पर्यन्तम्)

3. कस्यचिदेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं दशवाक्येषु उत्तरत–

(क) आकाशवाणीतः/दूरदर्शनतः प्रसारितानां प चसंस्कृतकार्यक्रमाणां नामानि लिखत। तेषाम् आधारभूतां संस्कृतग्रन्थानामपि परिचयं लिखत।

(ख) भवान् संस्कृतं पठित्वा द्वादशकक्षायाः अनन्तरम् कस्मिन् क्षेत्रे प्रवेष्टुम् इच्छति तत्र च संस्कृतज्ञानेन कथं लाभान्वितः भविष्यति?

4. कस्यचिदेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं दशवाक्येषु उत्तरत–

(क) संस्कृतपत्रिकासु नूतनसाहित्यस जनम् अधिकृत्य पुस्तकसमीक्षाः प्रकाश्यन्ते। एताद शम् समीक्षाद्वयम् उद्ध त्य प्रकाशनार्थम् कामपि पुस्तकसमीक्षां लिखत।

(ख) ग्राहकस्य अधिकारहन्तारः कथं जनतां व चयन्ति इति प्रसंगद्वयं स्वानुभवात् वर्णयत।

5. **परियोजनाकार्यम्**

(क) शून्यतः दशसंख्यापर्यन्तम् गणनां संस्कृते, हिन्दीभाषायाम्, आंग्लभाषायाम्, कस्यामपि दक्षिणभारतीयभाषायां लिखित्वा तत्र परस्परं साम्यं प्रदर्शयत।

अथवा

(ख) समाचारपत्रेभ्यः प च व्यंग्यचित्राणां संकलनं कृत्वा तेषां प्रस्तुतिं संस्कृतभाषायां कुरुत।